

COSTER, Charles de (München 20 augustus 1827 – Elsene 7 mei 1879).

Werd in München geboren waar zijn Ieperse vader en zijn uit het Waalse Hoei afkomstige moeder in dienst waren bij de apostolische nuntius Monseigneur d'Argenteau. In 1831 vestigde het gezin zich in Brussel. In 1844, na Grieks-Latijnse humaniora gevolgd te hebben in het jezuïetencollege Saint-Michel, werd De Coster beambte bij de Société

Générale. In 1847 stichtte hij met enkele vrienden de literaire kring *La Société des Joyeux* waar hij zijn eerste pennenvruchten voorstelde. Eind 1850 nam hij ontslag bij de bank en ging rechten studeren aan de *Université libre de Bruxelles*. Vijf jaar later verliet hij de universiteit met het diploma van kandidaat in de letteren. Als schrijver vond hij zijn weg met de verhalenbundel *Légendes flamandes* (1858) en bereikte hij het toppunt van zijn kunnen met *La légende d'Ulenspiegel* (1867). In 1870 werd hij leraar aan de Krijgsschool en repetitor aan de Militaire School. Bij zijn vroegtijdige dood in 1879 was hij straatarm en zogoed als vergeten. Het zou nog meer dan dertig jaar duren vooraleer men hem als de grondlegger van de Frans-Belgische literatuur zou erkennen. Meer dan honderd jaar na zijn dood wordt zijn *La légende d'Ulenspiegel* vrijwel overal, vooral in Rusland, beschouwd als een meesterwerk van de wereldliteratuur, maar in Frankrijk is het werk nauwelijks bekend.

Hoewel *La légende d'Ulenspiegel* door Camille Lemonnier *la Bible flamande* werd genoemd, hoewel Tijl en Nele erin worden voorgesteld als "de geest en het hart van moeder Vlaanderen", toch heeft het boek weinig directe invloed gehad op de V.B., omdat het in het Frans was geschreven, omdat het heftig antiklerikaal en antikatholiek was, omdat het een impliciet pleidooi bevatte voor het broederlijk samengaan van Vlamingen en Walen in een vrij België. Na en wellicht via de late (1896) eerste Nederlandse vertaling van R. Delbecq en J. Lefèvre, heeft de tekst van De Coster enkele Vlaams-nationalistische romans en toneelstukken geïnspireerd, waarvan de in 1926 en 1930 door *Het Vlaamsche Volkstoneel* gecreëerde *Tijl* en *Tijl II* van Anton van de Velde de meest bekende zijn. Deze werken hebben echter bijna niets gemeen met de geest van De Coster. *La légende d'Ulenspiegel* is in de eerste plaats een evocatie van het Vlaanderen van de 16de eeuw, vanaf de geboorte van Filips II in 1527 tot aan de dood van Willem van Oranje in 1584 en de bevrijding van de noordelijke provincies. Toch herkent de lezer talrijke allusies aan het België van het midden van de 19de eeuw zoals het gezien werd door een progressief, vaderlandslievend, sociaal bewogen, antiklerikaal en romantisch vrijmetselaar en liberaal. Deze allusies zijn verdoezeld door de originaliteit van het genre: een epische, tegelijkertijd sappige en wrede mengeling van historische feiten en van legendarische ingrediënten. De strekking van het boek wordt echter heel wat duidelijker wanneer men het confronteert met de journalistieke bijdragen die De Coster, onder het pseudoniem van Karel, in 1860-1861 publiceerde in het weekblad *Uylenspiegel* dat in 1856 door de etser Félicien Rops was opgericht. De bijdragen van 27 januari en 14 april 1861 zijn bijzonder kenschetsend voor de houding van De Coster tegenover de V.B. In beide artikels bezweert Karel zijn Franstalige landgenoten niet

bang te zijn voor de V.B. daar zij een dijk opwerpt tegen het gevaar dat België vanuit Frankrijk bedreigt. In beide artikels verzekert hij hen dat het Frans altijd de officiële taal van België zal blijven. In het tweede voegt hij eraan toe dat het ondenkbaar is dat in het leger de bevelen ooit in het Frans en in het Vlaams zouden worden gegeven, maar dat vindt hij een 'detail'. Men kan uit die artikels afleiden dat *La légende d'Ulenspiegel* Vlaanderen met zoveel vuur ophemelt omdat een sterk Vlaanderen een middel was om België te behoeden tegen de verderfelijke invloed van de Franse denkwereld en tegen een mogelijke aanhechting door Napoleon III.

Het Tijdschrift voor *Uilenspiegelkunde* dat sinds december 1991 door Uilenspiegels Kring (Damme) wordt uitgegeven, biedt regelmatig interessante artikels over De Coster en over het Tijl Uilenspiegelmotief. Uit deze bijdragen blijkt vooral dat de figuur van Uilenspiegel sinds het begin van de zoste eeuw niet alleen door rechtse en linkse **flaminganten** geaccapareerd werd, maar ook door belgicisten, vrijmetselaars, communisten, collaborateurs, verzetslui enzovoort.

WERKEN: *Légendes flamandes*, 1858; – *Contes brabançons*, 1861; – *La légende d'Ulenspiegel*, 1867; – *La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Ulenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs*, 1869 en 1966 (definitieve editie door J. Hanse); – *De legende en de heldhaftige, vroolijke en roemrijke daden van Uilenspiegel en Lamme Goedzak in Vlaanderen en elders*, 1896 (vertaling door R. Delbecq en J. Lefèvre); – *Tijl Uilenspiegel. Zijn legende, alsmede de heldhaftige, koddige en roemruchtige avonturen door hem en Lamme Goedzak beleefd in Vlaanderenland en elders*, 1947 (vertaling door Th. de Vries); – *Charles de Coster journaliste. 44 articles politiques de l'auteur d'Ulenspiegel. Préface de C. Huysmans*, 1959; – *De legende en de heldhaftige, vrolijke en roemrijke avonturen van Uilenspiegel en Lamme Goedzak in Vlaanderen en elders*, 1989 (vertaling door W. Spillebeen met een nawoord van V. Nachtergaele); – *Lettres à Elisa. Texte établi, présenté et annoté par R. Trousson*, 1994.

LITERATUUR: J. Hanse, *Charles de Coster*, 1928; – U. van de Voorde, *Charles de Coster en de Vlaamsche idee*, 1930; – A. Gerlo, *Charles de Coster en Vlaanderen*, 1959; – A. Westerlinck, 'Charles de Coster en het Vlaamse wezen', in *Alleen en van geen mens gestoord*, 1964, p. 231-246; – J.-M. Klinkenberg, 'L'Ulenspiegel de Charles de Coster fut-il le témoin d'une époque?', in *Bulletin de l'Académie Royale de Langue et de Littérature Françaises* (1968), p. 16-39; – R. Geyselinck, *De dood van taai geroddel. De snode verzinsels rond Ulenspiegel en de Coster*, 1969; – J.-M. Klinkenberg, *Style et archaïsme dans la Légende d'Ulenspiegel de Charles de Coster*, 1973; – R. Trousson, 'Les avatars d'une réception critique: La légende d'Ulenspiegel de Charles de Coster', in *Romanische Forschungen* (1983), p. 55-80; – V. Nachtergaele, 'La légende d'Ulenspiegel van Charles de Coster: Hoe een fratzenmaker uitgroeide tot een vrijheidsheld', in *Onze Alma Mater* (november 1990), p. 309-327; – R. Trousson, *Charles de Coster ou La vie est un songe. Biographie*, 1990; – V. Nachtergaele, 'La réception de "La Légende d'Ulenspiegel" en Flandre. Les cas d' A. van de Velde et de H. Claus', in *La Légende de Thyl Uilenspiegel di Charles de Coster. Atti del Centro Studi sulla Letteratura Belga di Lingua Francese*, 1991; – id., 'La Légende d'Ulenspiegel' in de spiegel van de Vlaamse auteurs', in *Ulieden Spiegel*, jg. 2, nrs. 1-2 (juni en winter 1993), p. 10-26 en p. 3-15.

ROLAND BEYEN